

УДК 130. 2

Гощук Олеся

ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ НА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНІ ЯК РЕАКЦІЯ НА ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті досліджується проблема збереження культурної ідентичності на локальному рівні, яка піддається тиску глобалізаційних процесів. Аналізується ситуація, яка склалася у сфері національних культур, зокрема, української, та розглядаються можливі способи вирішення цього конфлікту.

Ключові слова: глобалізація, культурна ідентичність, локальна культура.

Гощук А. Сохранение культурной идентичности на локальном уровне как реакция на влияние глобализации

В статье осмысливается проблема сохранения культурной идентичности на локальном уровне, который поддан давлению глобальных процессов. Анализируется ситуация, которая сложилась в сфере национальных культур, в том числе, украинской, и рассматриваются возможные способы решения данного конфликта.

Ключевые слова: глобализация, культурная идентичность, локальная культура. **Hoschuk O. Saving of the cultural identity on the local level as a reaction on the influence of globalization**

The article is dedicated to the problem of saving the cultural identity on the local level which is gives way to the global processes. The Author analyzes the situation which is formed in the sphere of national cultures (specifically, Ukrainian culture) and presents some possible methods of the deciding of this conflict.

Keywords: globalization, cultural identity, local culture.

Уніфікація національних культур у процесах глобалізації – це процес, що став наслідком економічної інтеграції, незважаючи на помітну автономність культури від економіки, і, здавалося б, здатність

культури зберегти свої специфічні національні, традиційні, ідейні підстави в глобальних економічних інтеграційних процесах.

Сьогодні, як ніколи раніше, культура, а з нею й культурна ідентичність, повинна бути осмислена як вирішальний аспект глобалізації. При цьому не слід вважати, що глобалізація культури – це лише встановлення культурної однорідності у всесвітньому масштабі. Цей процес містить у собі культурні зіткнення й протиріччя, які можуть бути вирішені тільки ґрунтуючись на новій філософії взаєморозуміння.

Всеохопність глобалізації дала можливість усім регіонам стати учасниками єдиного культурного простору, однак для того, щоб зайняти своє повноправне місце в ньому, малорозвиненим народам потрібно активно конструювати та утверджувати свою культурну ідентичність, щоб не потрапити під нищівні нівелюючі впливи глобалізаційних процесів. Та й навіть такі потужні національні культури, як французька чи німецька, змушені відстоювати свою самотність та право на існування.

Отже, принципово здатність до самозбереження специфічних культур, а з ними й культурної ідентичності її носіїв, можлива, але реалізується ця можливість тільки за певних умов. Найпершою з них є безумовна значимість національної культури для світового співтовариства. Для цього ця культура повинна бути не тільки внутрішньо багата, але й сприймана світом, потрібна світу – тоді світове співтовариство зацікавлене в її збереженні, як у загальному надбанні.

Виходячи із цього, можемо сформувати вимоги, яких повинна дотримуватися та чи інша культура, яка прагне зберегтися в умовах глобалізації. Так, український дослідник В. Лях у цьому аспекті наголошує на здатності народів до сприйняття іншої національної культури. На думку дослідника, “така здатність припускає, у свою чергу, наявність у сприйманій культурі загальнолюдського змісту, причому настільки великого, щоб стала реальною можливістю розглянути цей загальнолюдський зміст крізь призму свого національно-культурного сприйняття. Іншими словами, концентрація загальнолюдського в тій або іншій культурі повинна бути настільки значною, щоб вона забезпечила можливість подолання специфічно національних форм вираження загальнолюдського” [1].

Якщо розглядати цю умову щодо української культури, яка теж перебуває у важкій ситуації самостановлення та боротьби з глобальними впливами, то відразу можна констатувати той факт, що хоч вона і є надзвичайно різноманітною та унікальною, адже поєднує в собі культурні

надбання тисячолітньої давності, але, на жаль, поки що є не широко представлена на світовій культурній арені. За кордоном люди знають про нашу культуру лише певні стереотипні факти, дуже часто плутаючи її з російським національним надбанням. І хоча є продуктивні спроби представлення нашої культури на різноманітних мистецьких фестивалях, конкурсах і т. д., однак вони не набувають глобального поширення та розголосу. Відповідно, щоб українська культура стала невід’ємною частиною загальносвітового надбання, ми повинні брати активнішу участь у світовому культурному житті.

Але й виконання цієї умови, як переконують деякі дослідники, ще не гарантує збереження культурної ідентичності – це тільки можливість. В інших культурних країнах повинно бути досить багато людей, здатних до сприйняття “чужої” культури. Тільки тоді така культура справді стає такою, що сприймається. Якщо ж здійснити проєкцію на українську культуру, то немає сумніву в тому, що інші народи будуть сприймати її на належному рівні, коли ми зможемо розвіяти ті неправильні (найчастіше, з негативним характером) стереотипні уявлення, які побутують про неї ще з радянського періоду. Адже, окрім специфічних національних рис, наша культура ґрунтується на демократичних засадах і християнських цінностях, які є не чужими принаймні всьому європейському світу, частиною якого ми вже не один рік намагаємося стати.

Але й на цьому шляху глибоку, загальнолюдську культуру очікують небезпеки: не вмючи знизити загальнолюдське значення, ініціатори уніфікації впливають саме на сприймаючу її людину, роблячи її нездатною до такого сприйняття. Тут є великий вибір подібних засобів: від вселяння ідей переваги власної культури (з паралельним руйнуванням й її) до знеособлювання кожної людини шляхом підміни особистісного сенсу життя на уніфіковані умовні життєві цінності, до засвоєння яких людину підштовхує конкурентна боротьба за їхнє володіння [3, с. 15].

Інтеграція й фрагментація, глобалізація й регіоналізація сучасного світу доповнюють і взаємно підтримують один одного, а, точніше, є двома сторонами того самого процесу. Із цієї причини для позначення теперішніх загальнопланетарних тенденцій іноді вдаються до використання терміна “локалізація”, щоб підкреслити ті обставини, що співіснування синтезу й розкладання, інтеграції й роздробленості не є випадковістю, і їх неможливо уникнути й скасувати.

Процеси локалізації чітко видно і на прикладі української культури. Набувають популярності різноманітні мистецькі акції, які носять на-

ціоналістичний характер, люди починають використовувати у своєму побуті речі з українською символікою. Однак існує і зворотна сторона цього процесу: іноді наша культура перетворюється на дешевий кітч, що приводить до її нівеляції. Окрім цього, деякі процеси набувають гіпертрофованого характеру. Наприклад, тенденція дубляжу фільмів українською мовою, звичайно, є позитивною та необхідною, однак іноді вона є недоречною, коли застосовується до тих російськомовних фільмів ще радянських часів, які наше суспільство звикло сприймати в оригінальному варіанті.

Сьогодні можна почути, що все українське стало модним. І саме це й викликає насторогу, адже мода є дуже швидкоплинним і змінним поняттям. Отож, оскільки ми повинні прагнути до стабілізації та вкорінення національної культури, вона має бути не модною, а невід'ємною частиною нашого життя.

Отож, аналізуючи сучасну ситуацію, ми бачимо, що культурному різноманіттю людства кинутий виклик з боку західної масової культури, і відповіддю на нього може бути тільки послідовне й поступове використання національних культурних цінностей, що сприяє позитивному рішенню поставлених перед суспільством проблем.

Адже людство не може не шукати інших варіантів розвитку. Іван Дзюба стверджує, що один із напрямів цих пошуків – антиглобалістський рух, який зростає в усьому світі, скликаючи під свої гасла найрізноманітніші соціальні, релігійні, інтелектуальні сили. І хоч би як до нього ставитися, треба визнати, що він змушує глобалістів передбачати певні гуманістичні корекції.

Набуває популярності ідея доповнення глобалізації глокалізацією, що передбачає не тільки збереження, а й піднесення регіональних господарських, суспільно-звичаєвих, культурних потенціалів. Це дало б можливість, не протидіючи позитивним тенденціям глобалізації, зменшити її уніфікаційну дію та повніше розкрити творчий потенціал усіх людських спільнот. Адже етнічна багатоманітність людства з багатоманітністю культур – найбільший здобуток людської історії, й утрата його – незворотне збіднення й примітивізація життя людства, загроза його майбутньому.

Література:

1. Лях В. Свобода і пошук нових форм ідентичності в добу глобалізації. – <http://www.socio.sp.ua/analit/globalisation.htm> (20. 01. 09).

2. Мартен Д. Метаморфози світу: Соціологія глобалізації / Пер. з фр. Є. Марічева. – К. : Вид. дім “КМ Академія”, 2005. – 302 с.
3. Панарин А. Глобальное информационное общество: вызовы и ответы // Власть. – 2001. – № 1. – С. 12-20.
4. Резнік О. Вплив глобалізації на формування політичних ідентитетів особистості // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2002. – № 2. – С. 21-29.
5. Beck U, Beck-Gernsheim E. Individualization. – London: Sage, 2002. – 221 p.